

Exam. Code : 103205

Subject Code : 1214

B.A./B.Sc. Semester—V

MUSIC (Instrumental)

Time Allowed—3 Hours]

[Maximum Marks—50

Note :— Attempt any **FIVE** questions. All questions carry equal marks. 1st question consist of **10** objective type questions is compulsory to all carrying **1** mark each.

1. (i) The Vaadi Samvadi Swaras of Raga Multani.
(ii) No. of kirtan Chownkies in Gurmat Sangeet.
(iii) Name Ghrana of Pt. Ravi Shankar ji.
(iv) Samparkritik Raga of Raga Puriya Dhanashree.
(v) Name Two electronic instruments.
(vi) Two main difference between Folk Music and Classical Music.
(vii) No. of matras in Taal Deepchandi.
(viii) Instrument, played by Ustad Bismilla Khan.
(ix) No. of Vibhagas in Tala Tilwara.
(x) Swara combination of Kanhara Raga Ang.
2. Explain the classification of Indian Musical Instruments.
3. Write in detail about the electronic instruments.

4. How may Kirtan Chowkies exist in Gurmat Sangeet ? Explain in detail.
5. Present the life sketch, as well as contribution of Pt. Ravi Shankar towards Indian Classical Music.
6. Compare and contrast the Raga Darbari Kanhara and Raga Adana.
7. Short notes on the following technical terms :-
 - (i) Avirbhava
 - (ii) Tirobhava
8. Write down the Notation of Maseekhani Gata in any of Raga of your choice with Four Toras.

(Punjabi Version)

ਨੋਟ : ਕੋਈ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਸਮਾਨ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ 10 ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ 1 ਅੰਕ ਹੈ।

1. (i) ਰਾਗ ਮੁਲਤਾਨੀ ਦੇ ਵਾਦੀ-ਸੰਵਾਦੀ ਸਵਰ।
- (ii) ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਕੀਰਤਨ ਚੌਕੀਆਂ।
- (iii) ਪੰਡਿਤ ਰਵੀ ਸ਼ੰਕਰ ਜੀ ਦੇ ਘਰਾਨੇ ਦਾ ਨਾਮ।
- (iv) ਸੰਪਰਕਰੀਤਿਕ ਰਾਗ ਦਾ ਰਾਗ ਪੁਰਿਯਾ ਧਨਸ਼ਰੀ।
- (v) ਦੋ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਉਪਰਕਣਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।
- (vi) ਲੋਕ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੋ ਅੰਤਰ।
- (vii) ਤਾਲ ਦੀਪ ਚੰਦੀ ਵਿੱਚ ਮਾਤਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ।

- (viii) ਉਸਤਾਦ ਬਿਸਮਿੱਲਾ ਖਾਨ ਦੁਆਰਾ ਵਜਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਵਾਦ।
- (ix) ਤਾਲ ਤਿਲਵਾੜਾ ਵਿੱਚ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ।
- (x) ਕਾਨਹੜਾ ਰਾਗ ਅੰਗ ਦੇ ਸਵਰ ਸੰਯੋਜਨ।
2. ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤਮਯ ਵਾਦਯੰਤਰਾਂ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
3. ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਉਪਕਰਣਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਲਿਖੋ।
4. ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਕੀਰਤਨ ਚੌਕੀਆਂ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ? ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
5. ਪੰਡਿਤ ਰਵੀ ਸ਼ੰਕਰ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪਰਿਚੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰੋ।
6. ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨਹੜਾ ਅਤੇ ਰਾਗ ਅਦਾਨਾ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਅਤੇ ਟਾਕਰਾ ਕਰੋ।
7. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਤਕਨੀਕੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਉਪਰ ਸੰਖਿਪਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :
- (i) ਅਵਿਰਭਾਵ
- (ii) ਤਿਰੋਭਾਵ।
8. ਚਾਰ ਤੋੜਾਂ ਸਹਿਤ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਮਸੀਤਖਾਨੀ ਗੱਤ ਦੀ ਨੋਟੇਸ਼ਨ ਲਿਖੋ।

(Hindi Version)

ਨੋਟ :— ਕੋਈ ਪਾਂਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਸਭੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਸਮਾਨ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਮੇਂ 10 ਕਸ਼ਤੁਨਿਠ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਅਨਿਵਾਰਯ ਹਨ ਐਰ ਪ੍ਰਤਯੇਕ ਕਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 ਅੰਕ ਹੈ।

1. (i) ਰਾਗ ਸੁਲਤਾਨੀ ਕੇ ਵਾਦੀ-ਸੰਵਾਦੀ ਸਵਰ।
- (ii) ਗੁਰਮਤ ਸੰਗੀਤ ਮੇਂ ਕੀਰਤਨ ਚੌਕਿਯਾਂ।

- (iii) पंडित रवि शंकर जी के घराने का नाम।
 - (iv) संपर्करीतिक राग का राग पुरिया धनश्री।
 - (v) दो इलैक्ट्रॉनिक उपकरणों के नाम लिखो।
 - (vi) लोक संगीत तथा शास्त्रीय संगीत के मध्य दो अंतर।
 - (vii) ताल दीपचंदी में मात्राओं की संख्या।
 - (viii) उस्ताद बिस्मिल्ला खान द्वारा बजाया जाने वाला वाद्य।
 - (ix) ताल तिलवाडा में विभागों की संख्या।
 - (x) कान्हडा राग अंग के स्वर संयोजन।
2. भारतीय संगीतमय वाद्ययंत्रों के वर्गीकरण की व्याख्या करो।
 3. इलैक्ट्रॉनिक उपकरणों के बारे में विस्तारपूर्वक लिखो।
 4. गुरुमत संगीत में कीर्तन चौकियां कैसे शामिल की जाती हैं ? विस्तारपूर्वक व्याख्या करो।
 5. पंडित रवि शंकर का जीवन परिचय तथा साथ ही भारतीय शास्त्रीय संगीत के प्रति उनके योगदान को प्रस्तुत करें।
 6. राग दरबारी कान्हडा तथा राग अदाना की तुलना तथा टकराव करो।
 7. निम्नलिखित तकनीकी शब्दों पर संक्षिप्त नोट लिखो :
 - (i) अर्विभाव
 - (ii) तिरोभाव।
 8. चार तोड़ों सहित अपनी पसंद के किसी भी राग में मसीतखानी गत की नोटेशन लिखो।